

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Bacheloroppgave 2022 15 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Lekearealer for barn i tettby

Play areas for children in urban regions

Nimra Ilyas

Landskapsingeniør – B15-LI 22V

FORORD

Denne oppgaven markerer slutten på bachelorgradsutdanningen min som landskapsingeniør ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Barnas uteaktiviteter har alltid interessert meg, og jeg syns det har vært spesielt spennende å se på deres plass og behov i tettby.

Jeg vil takke veilederen min Kjersti for god hjelp under skrivingen. Takk til mine foreldre, venner, og familie som har støttet meg underveis, og til de som har tatt seg tid til å lese gjennom oppgaven og gitt konstruktive tilbakemeldinger. Det setter jeg veldig stor pris på.

SAMMENDRAG

Det skal gjennom oppgaven diskuteres hva som er gode lekearealer og hvilke betydning de har for barn i tettby. Det finnes regelverk som sikrer barns trygghet mot skade på lekeplasser, og det jobbes med å bedre kvaliteter på lekearealene for å best mulig oppfylle barnas behov. Et sentralt punkt går ut på at barn skal ha lekeområder enkelt tilgjengelig, med nærhet til grøntarealer. Denne oppgaven tar for seg barns behov i tettby med fokus på trygghet, sikkerhet og tilgjengelighet. Oppgaven har Grønland og Tøyen som caseområde på grunn av områdenes levekårsutfordringer. Faktorer som sosial bærekraft, kriminalitet og befolkningstetthet øker presset på utearealer, og derfor er det nødvendig at slike plasser er tilgjengelige, attraktive og trygge, spesielt for barn. Det er viktig at det er tatt høyde for nok utfordringer for ulike aldersgrupper, og at det er tilrettelagt aktivitet og stor nok bredde i tilbudet på lekeplassen. Utformingen av en lekeplass vil ha en effekt på hvordan den oppleves. Den kan øke tryggheten til lekeplassen, samtidig som å redusere sjansen for kriminelle handlinger. Det skal presenteres en sammenligning av Sørli lekeplass og Gartnerløkka på Tøyen, og Olafiagangen på Grønland.

ABSTRACT

Through this thesis, it will be discussed what good playground are and which conventional uses they provide for the community. There are numerous regulations that ensures children's safety against injuries at the playgrounds. Moreover, highlighting the efforts which are being made to improve the quality of the play areas. These are done with the purpose of fulfilling

the necessities of a child and best ensuring they are met. A key point is that children should have playgrounds easily accessible, with proximity to greenery. This task addresses the needs of children in urban areas with immense focus on safety, security, and accessibility. This task has Grønland and Tøyen as case-areas, due to the challenges these living conditions present for the community. Factors such as social sustainability, criminality, and population density only further increase the pressure on outdoor areas, therefore it is necessary to make such places accessible, attractive, and safe, especially for children. It is important that there are enough challenges for different age groups, and that there is adapted activity. Furthermore, large enough breadth within the playground would be integral to help with the challenges. The design of a playground will influence how it is experienced. To conclude, it can increase the security of the playground, while reducing the chance of criminal acts. A comparison of Sørli playground, project SuperGrønland- Olafgangen and Gartnerløkka at Tøyen will also be presented.

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
SAMMENDRAG	1
ABSTRACT	1
1. Introduksjon	4
2. Problemstilling og mål	4
3. Metode og oppgavens oppbygning	5
4. Teoretisk rammeverk	6
4.1 Barn og fysisk aktivitet.....	6
4.2 Bærekraftig samfunnsutvikling	6
4.3 FNs- barnekonvensjonen	8
4.4 Lover og betingelser	9
4.5 Noen hensyn som ivaretar tilgjengelighet.....	10
4.6 Ulike lekeplastyper.....	11
4.7 Lovgivning om lekeplasser.....	12
5. Utforming av lekeplasser	13
5.1 Sikkerhet i området	14
5.2 Forslag til hovedelementer i utformingen av et lekeareal:	16
5.3 Utfordringer.....	17
6. Dagens situasjon på Grønland og Tøyen	18
6.1 Lekeplastyper rundt Sørli lekeclass.....	21
6.2 Sørli Lekepark.....	22
6.3 Beliggenhet	22
6.4 Intensjon:	23
6.5 Tiltak utført:	23
6.4 Lekeplastyper rundt Gartnerløkka	27
6.5 Gartnerløkka.....	28
6.6 Beliggenhet	28
6.7 Intensjon	28
6.8 Planlagt situasjon	28
6.10 Lekeplastyper rundt Olafiagangen	32
6.11 Olafiagangen	32
6.12 Beliggenhet	32
6.13 Intensjon	33
6.14 Planlagt situasjon	33
7. Diskusjon	35
8. Refleksjon	38

9 Konklusjon	39
12. Litteraturliste	41
11. Illustrasjonsliste	44

1. Introduksjon

Temaet for oppgaven er barn i tettby. Det skal diskuteres hvilken betydning utforming av lekeplasser, både eksisterende og planlagte, har for barn på Grønland og Tøyen. Hvordan en lekeplass kan oppleves trygt og samtidig være trivselskapende. Bydelens trangboddhet og begrensede arealer for lek gjør det spesielt viktig å styrke de lekeplassene som allerede finnes, og stille krav til de nye som skal etableres. Mange av lekearealene er nedslitte og preget av dårlig vedlikehold. I tillegg er mange av dem assosiert med kriminalitet, som gjør at det oppleves utrygt å oppholde seg der. Det skal gjennom oppgaven legges vekt på hvordan de nye lekeplassene bør utformes og være tilgjengelig for barna. Videre er det lagt vekt på områdeløftet og arbeidet rundt det.

2. Problemstilling og mål

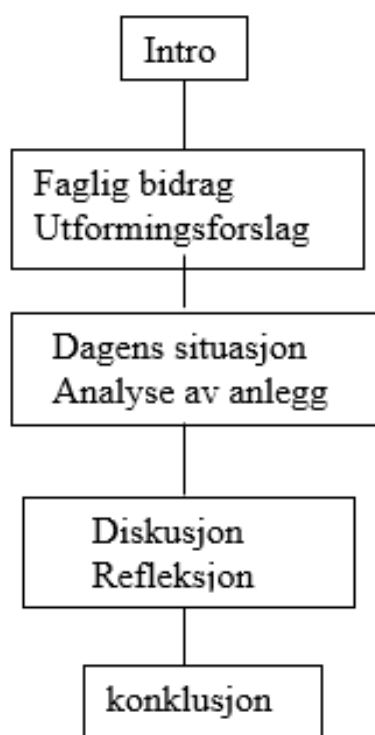
Hovedproblemstillingen for denne oppgaven er: «Hva er en god lekeplass som fremmer lek, sikkerhet og trygghet i tettby?»

Andre problemstillinger som også drøftes er hvordan situasjonen på Tøyen og Grønland er i dag, og hvordan den vil være i fremtiden med det som planlegges nå.

Målet er å komme frem til løsninger for utformingen av en lekeplass som skaper trygghet og sikkerhet. I tillegg finne ut av hvordan disse løsningene/utformingsprinsippene er løst på Grønland og Tøyen i dag, og hva som bør bli vektlagt i fremtiden.

3. Metode og oppgavens oppbygning

Metoden benyttet i denne oppgaven er kalt kvalitativ metode. Oppgaven er løst gjennom litteraturstudier, dokumentstudier og egne observasjoner i Oslo. Sørli lekepark er en populær, vellykket og velbrukt lekeclass. Derfor var den tenkt som utgangspunkt for mulig utformingsideer av andre lekeclasser, og til analysen av Gartnerløkka og Olafiagangen. Oppgaven er bygget opp som vist i figur 1.

Figur 1 Oppgavens oppbygning

4. Teoretisk rammeverk

4.1 Barn og fysisk aktivitet

Tanken om barndommen har over lang tid blitt assosiert med livet utendørs, hvor barn er nært knyttet til naturen. En vanlig ide er at barn løper på plenen, klatrer i trær og har selvstyrt lek. Barn er ofte flinke til å utforske områder på egenhånd, når de har frihet til dette. Denne friheten kan i dag fungere godt i ett tett lokalmiljø, der det ikke er noen farer i de fysiske omgivelsene. På den andre siden, kan de ha vansker med å utforske områder når arealene blir sett på som farlige. Det kan være flere årsaker til det, for eksempel rusmisbruk, høye fartsgrenser og høy befolkningstetthet.

Det har siden 1900 tallet blitt vanlig å fortette byer innenfor eksisterende tettstedsgrenser. Dette tiltaket har påvirket befolkningen og dets behov for gode uteområder. Det har i tillegg redusert tilgangen til grøntarealer i nærområder, men nylig statistikk viser at det er flere og flere som besøker ulike rekreasjonsarealer, naturområder og parker fordi dette har blitt tryggere. (Thoren, Nordbø, 2020, s. 25)

Det har gjennom tiden blitt fokus på sikkerhet og trygghet. I byer er fartsgrensene redusert, noe som gjør at det er sikrere for barn å ferdes i nærmiljøet. Videre har sentrumsnære områder som tidligere har vært av dårlig kvalitet, blitt forbedret. Et eksempel på det er områdeløftet på Grønland og Tøyen. Områdeløftet skal være med på å bidra til forbedringer som gjør at denne bydelen skal oppleves trygg, spennende og inkluderende.

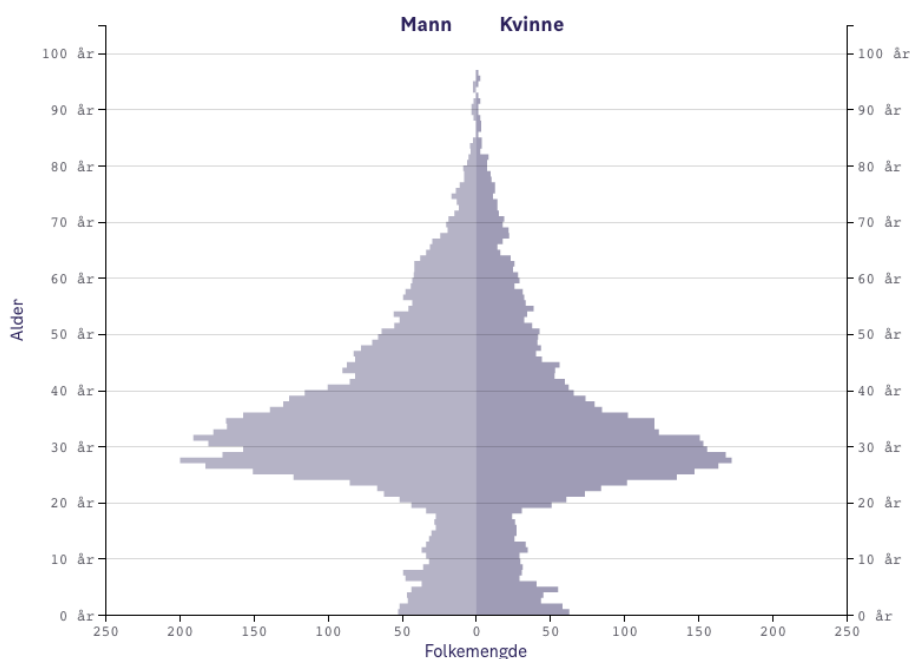
4.2 Bærekraftig samfunnsutvikling

Helse og livskvalitet er grunnleggende faktorer som må vektlegges for å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling. Her spiller gode oppvekstvilkår for barn og unge en veldig stor rolle. I folkehelseøyemed innebærer gode oppvekstvilkår blant annet at alle sentrale arenaer der barn og unge deltar i sine daglige aktiviteter og har et fysisk utemiljø som fremmer helse og trivsel. (Helsedirektoratet, 2014, s.12) Fysisk aktivitet har mange fordeler. Det reduserer faren for livsstilsykdommer og er viktig for ens psykiske helse, konsentrasjon og læring. Det er i tillegg viktig for normal vekst og utvikling. (Helsedirektoratet, 2014, s.12)

Alle har behov for å føle seg trygge. Kriminalitet er en faktor som reduserer både opplevelsen av trygghet og kvaliteten i et område eller anlegg. Derfor er forebygging mot dette en svært viktig forutsetning for å nå en bærekraftig samfunnsutvikling.

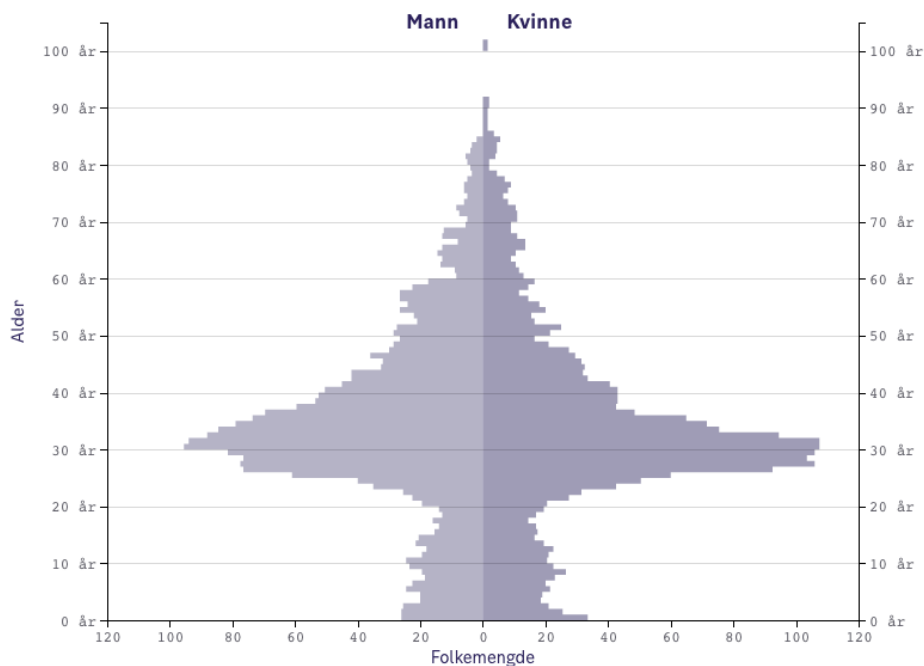
I Oslos kommuneplan fra 2015 står det at det skal arbeides med god tilgang til områder for lek, idrett, aktivitet og rekreasjon. Oslo vil mot år 2025 oppleve en befolkningsvekst som vil gi behov for mange flere boliger. (Oslo kommune, 2015, s. 8). Økt boligfortetting i fremtiden vil skape behov for bedre kvalitet i utearealene.

I områdene Grønland og Tøyen bor en stor andel barn og unge mellom 0 – 18 år. Denne befolkningsgruppen er henholdsvis på 1428 og 800 personer. Figur 2 og 3 viser befolkningen fordelt på alder og kjønn for disse to delbydelene.

Figur 2 Befolkning etter alder og kjønn på Grønland¹

¹ <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/gamleosl/alders/>

Figur 3 Befolkning etter alder og kjønn på Tøyen²

4.3 FNs- barnekonvensjonen

Det ble i etterkrigstid et økt engasjement for barns rettigheter både internasjonalt og nasjonalt. I 1959 ble “Erklæringen om barns rettigheter” vedtatt av FNs generalforsamling som la vekt på barns behov, tilhørighet, beskyttelse, og rett til trygg oppvekst. I år 1979 foreslo Polen å utarbeide en konvensjon om barns rettigheter. Denne konvensjonen gikk gjennom 10 år senere og FNs konvensjon om barns rettigheter ble vedtatt av generalforamlingen. Norge ratifiserte konvensjonen i 1991, og er derfor pliktet til å følge det den sier. En artikkel som har spesiell betydning for barns uteområder er nr. 31, som sier at barn har rett «til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet ...» (Barne- og familiedepartementet 2003, s. 24).

RPR-BU er en forkortelse for rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i byutvikling og planlegging. Dette er en viktig oppnåelse i arbeidet med å følge opp barnekonvensjonen. Retningslinjene har fokus på at kommuner skal ivareta interessene til barn i kommunale planprosesser, i tillegg sørge for at de får sikret nok areal og egnet

² <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/gamleoslo/alder/>

kvalitet. Det er også fastsatt rettigheter i den Norske grunnloven angående barns oppvekstvilkår. I § 104 heter det «Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.» (Grunnloven § 104 første ledd 1B).

4.4 Lover og betingelser

I følge plan og bygningsloven er det krav om at det under planlegging av en lekeplass skal legges vekt på å sikre barn gode oppvekstvilkår.

I kommuneplaner stilles det ulike areal og funksjonskrav til lekearealer. Et eksempel på et slikt krav er at når en tomt bebygges skal det sikres areal for tilfredsstillende oppholdssted for beboere inkludert lekeplass. I tillegg skal boliger og uteområder ferdigstilles samtidig. (Byggforskserien, 2005, s. 1)

I TEK17 blir det stilt funksjonskrav til utforming av utearealer med fokus på sikkerhet, tilgjengelighet og brukbarhet. Det skal være nok plass for lek og rekreasjon nær boliger. Plassen er nødt til å være sikker, og avskjerming mot trafikk for å unngå farer er nødvendig. Det skal i tillegg tidlig i planarbeidet/ planprosessen settes av det mest gunstige området for lek.

Det stilles funksjonskrav til utforming av utearealer med universell utforming. FN konvensjonen har følgende definisjon: «Med universell utforming menes: utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. (Fasting. M. L., et al., 2020 s. 9)

Universell utforming av felles uteområder og lekeplasser vil si at det kan bli brukt av så mange som mulig, uten noen form for tilpasning. Universell utforming er med på å fremme likeverd og et bærekraftig samfunn der alle blir sett. Loven om likestilling og forbud mot diskriminering tar for seg dette temaet. I § 17 i denne loven står det at «med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.» (Likestillings- og diskrimineringsloven § 17, første ledd).

4.5 Noen hensyn som ivaretar tilgjengelighet

Når et lekeareal har klare og enkle omgivelser, er det en fordel for alle spesielt barn med orienteringsvansker.

- Faktorer som er nødvendige for de svaksynte kan være overflater med ulike materialer, farger og teksturer.
- Et jevnt markdekke som har tilfredsstillende stigningsforhold, nok bredde på gangarealer som gjør at rullestolbrukerne kan benytte seg av lekeklassen.
- Det er også en mulighet å bruke alternative falldempende materialer med en fast overflate der det er nødvendig med en kombinasjon av støtsdemping og tilgang for rullestol.
- Et eksempel på en annen løsning kan være å ha et fast dekke mellom de ulike inngangene til lekestativet, og resten av sikkerhetssonen kan dekkes med sand, bark eller grus.
- Når det kommer til gangavstand og gangveier, skal de være oversiktlige som gjør det enkelt å ferde og orientere seg ifølge NS 11005.
- Benker og utemøbler bør ha en generell sittehøyde på omtrent 0,45m.
- Mennesker har ulike behov, og for å imøtekomme disse er det anbefalt å ha utemøbler med armlener, ryggstøtte i tillegg til benker uten noen av delene. Hvis det finnes ulike sittegrupper, bør de være utformet med en høyde på omtrent 0,7 m, og videre bordet på enden har en lengde på 0,5m som gjør det lettere for rullestolbrukere å komme seg inntil bordet. (Gjøvik kommune, 2014 s. 9)

For å unngå barrierer mellom barn er det en fordel å gjøre lekeplasser universelle, og åpne for offentligheten slik at barn med og uten nedsatt funksjonsevne kan møtes og leke sammen, når som helst på døgnet.

4.6 Ulike lekeplastyper

Det er svært viktig at alle barn i ulike aldersgrupper finner gode lekeplasser tilpasset sine behov innenfor naturlig gangavstand for aldersgruppen. Dette er et eksempel på en inndeling for ulike aldersgrupper:

Møteplass

I enkelte kommuner er det krav om at det minimum skal være en møteplass i alle slags leke og aktivitetsplasser. Den kan bestå av benker og sittemøbler som inviterer til sosialt samvær for alle.

Nærlekeklass:

En nærlekeklass er for de yngste barna fra 1-6 år. Den er ment for rolig lek og som møteplass for familier. Det skal være trygt for barn å komme seg dit, uten følge av noen voksne. En slik lekeklass plasseres ofte med synskontakt fra boligene med ca. 50 meter avstand for konsentrert småhusbebyggelse i sentrum.

Områdelekeklass

Denne typen lekeplasser er for offentlige arealer. Den kan være for barn fra 1-12 år. En områdelekeklass kan inngå i overordnet grønnstruktur, men den skal være plassert slik at den kan nås på en trygg måte.

Aktivitetsplass

Aktivitetsplasser er offentlige plasser som kommunen har ansvar for å bygge og drifte. Aktivitetsplassen retter seg ofte mot barn fra ca. 10 år og oppover. Det etableres i god avstand til boliger, gjerne i tilknytning til turveier, naturområder, større friområder eller skolegårder. Arealet skal ha terrengvariasjon med noen flate arealer til ballfelt og møteplass. Området skal dimensjoneres slik at det er tilstrekkelig plass til antall barn som er tilknyttet skolen/aktivitetsplassen. Aktivitetsplassen skal utformes med spennende løsninger der en bruker naturelementer, terrenget og utstyr som stimulerer hele sanseapparatet, fremmer aktivitetsglede og gir ulike utfordringer i forhold til alder, mestrings- og funksjonsevne. Alle vil ikke kunne mestre eller bruke alt, men alle skal kunne komme dit aktiviteten foregår og delta i den sosiale sammenhengen. Atkomst til hele området og de enkelte elementene er avgjørende for dette. (Gjøvik kommune, 2014 s. 13)

Figur 4 Snippenparken, Tøyen

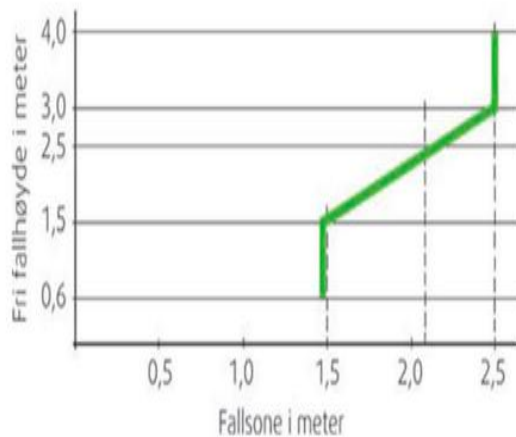

Figur 5 Kirsebærlunden lekeplass, Tøyen

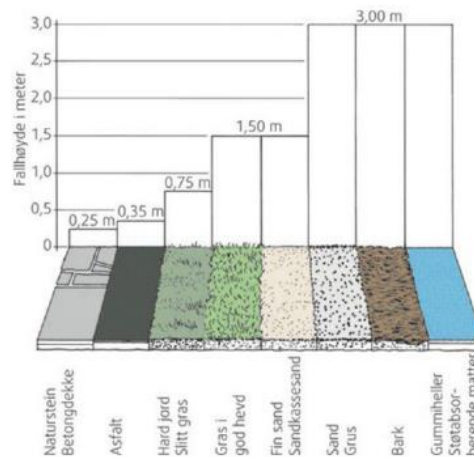
4.7 Lovgivning om lekeplasser

En lekeplass skal planlegges og utformes på en måte som gjør at faren for skader blir så liten som mulig. For å redusere antall ulykker ved en lekeplass stilles det krav om støtdempende fallunderlag. Apparater skal ikke ha åpninger som barn kan henge seg fast i. Kravet til fallunderlaget skal ses i sammenheng med fallhøyden for det aktuelle utstyret.

Det finnes normer og standarder som stiller sikkerhetskrav til lekeutstyr. For lekeplasser gjelder NS-EN 1176-standarden. Ifølge NS-EN 1176 har eier av utstyret ansvar for drift og vedlikehold av lekeplassutstyret. Formålet med standarden er å unngå alvorlige skader som kan inntreffe ved uhell når barn utvikler sin sosiale og fysiske kompetanse. Lekeplassen skal med andre ord være utformet for å unngå at fall fra lekeapparater gir hodeskader, og det er her falldempende underlag spiller en rolle. Det er ikke krav om store arealer med falldekke på en lekeplass, men at det gjelder i området der man kan falle rett ned fra et lekeapparat. Det finnes mange typer fallunderlag, for eksempel: kunstgress med eller uten falldemping, helstøpte belegg av gummi eller kork, gress, gummibark, bark og løse materialer som sand mm. I Norge er det krav om at det ikke skal være asfalt, stein eller betong inntil en og en halv meter til et lekehus. Hovedregelen er uavhengig av fallhøyde. Det finnes derimot veldig mange tilfeller hvor du kan bruke grus, opptil 60cm og flis opptil 1 meters høyde. Utstyrets fallunderlag er nødt til være støtdempende for at lekeplassutstyret i det hele tatt kan tas i bruk.

Figur 6 Kurve for mål til fallsoner iht. NS 1176³

Figur 7 Ulike typer fallunderlag ved fall fra forskjellige høyder⁴

5. Utforming av lekeplasser

Andre hensyn med tanke på beliggenheten til lekeplasser er klima og trafikk. Lekeområder bør ligge skjermet mot vind og kaldluft, men skal ha områder med både sol og skygge. Det kan være gunstig å dele opp areal etter lokalt klima. For eksempel kan områder som består av mye skygge brukes til fysisk aktivitet. På den andre siden kan de varme områdene bli brukt til rolige aktiviteter, oppholdsareal og lekeareal for de små barna.

Et annet viktig hensyn er at lekearealer bør ligge skjermet mot biltrafikk. Lekeareal som grenser til farlige områder som stup, bekker og lignende må skjermes.

Hvis det på en lekeplass er godt planlagt vegetasjon, vil det bidra med å gi estetiske kvaliteter til området, i tillegg til å gi lekeplassen en identitet og årsvariasjon. Vegetasjon som et element, vil gi spennende lekearealer og klatremuligheter. Barn kan bruke det til gjemme seg og klatre. Ulike elementer som naturen har å tilby som kongler, greiner, blader og blomster kan bli en del av leken. Videre vil vegetasjon påvirke ulike klimaforhold, skjerme lekeplassen mot vind og forurensning fra biltrafikk. Det kan også dele lekerealet i flere soner. Det er viktig å passe på at plantene tåler hard bruk, tråkk og liknende.

Vegetasjon inviterer barna til å bli fysisk aktive, samtidig som deres kognitive ferdigheter styrkes etter opphold i naturen. Videre vil god vegetasjonsbruk være med på å skape en trygghet, og videre forebygge kriminalitet. God vegetasjon vil si at den ikke er med på å skape skjulesteder for rusmidler, eksempel en hekk utformet som en labyrint, eller plante-

³ <https://www.gjovik.kommune.no/f/p2/ib07a84fa-14cd-472f-bf85-f29ef06d0189/05032014veileder-for-leke-og-aktivitetsomrader.pdf>

⁴ <https://www.gjovik.kommune.no/f/p2/ib07a84fa-14cd-472f-bf85-f29ef06d0189/05032014veileder-for-leke-og-aktivitetsomrader.pdf>

kasser. Det bør heller ikke være så mye vegetasjon at anlegget blir ansett som mørkt. Det er viktig å ta hensyn til høyden, tettheten og plasseringen til vegetasjonen.

Under lek er barn nødt til å oppleve nye utfordringer og få følelsen av å lykkes.

Barnas egen kropp er ofte utgangspunktet for lek og også ofte formålet. I tillegg til naturlige elementer bør det også være plassert lekeutstyr som gir barna utfordring og har høy funksjonsverdi. Apparater kan være med å gi barna mulighet for sansemotorisk stimulering og mestringsopplevelse. (Nilsen A. Vestre Ø. Askim T. J, 1996 s. 66) Apparater som har ensidig funksjon blir ofte utlekt. Hvis for eksempel et barn klatrer opp på et sted for å bevege seg bortover, eller ned igjen på en morsom måte, vil det være med på å øke bruken av apparatet.

Det er viktig med belysning for å øke sikkerhet og trygghet til et område. Belysning vil i tillegg være med på å redusere faren for kriminalitet. Hvis belysningen er plassert riktig, vil det være mulig å unngå at det dannes mørke områder utenfor lyset som kan virke utrygt. Det betyr ikke nødvendigvis at det skal være masse belysning i et anlegg, men at det er en jevn plassering som gir området bedre oversikt og synliggjør bevegelseslinjer.

5.1 Sikkerhet i området

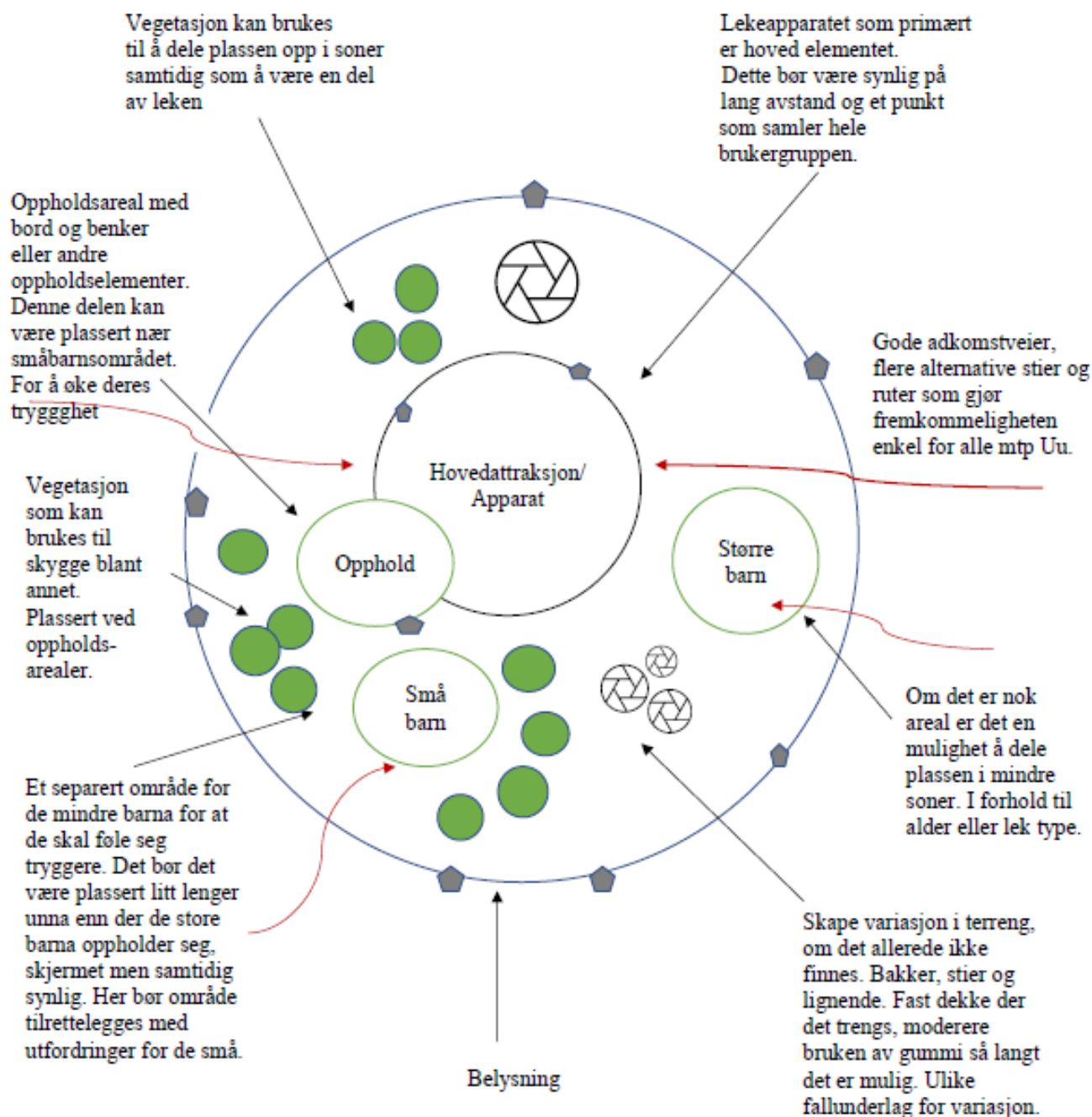
En type sikkerhet for barn i by gjelder områdekvalitet/ steds kvalitet og utforming av omgivelser. Mange føler seg utrygge i enkelte områder i tettby. Det kan spesielt være etter at det blitt mørkt på grunn av dårlig belysning. Dårlig belysning vil gjøre det vanskelig å orientere seg på kvelden og finne igjen hovedakser og gangveier. Hvis en lekeplass skal føles trygg er det viktig at den er oversiktlig med bevegelseslinjer, og gode inndelinger av soner hvis nødvendig. Samtidig er det ikke så ofte at småbarn er ute etter klokken åtte f.eks. på kvelden. De minste barna er i kompaniskap med foreldrene sine noe som er en trygghet for dem.

Hvis et lekeareal prøves å gjøre tilgjengelig for så mange som mulig, gjennom for eksempel universell utforming, vil det føles tryggere. Jo flere brukergrupper som blir tiltrukket til et anlegg, jo mer vil bruken øke, og det vil redusere sjansen for uønsket aktivitet. Det kan være en fordel å tilby møblering og bedre oppholdsarealer for at folk er tilstede over lengre tid.

Nærhet er en annen faktor som skaper sikkerhet for barn. Hvis lekeplasser finner sted i nærheten av andre nettverk, vil det være lettere for dem å komme seg dit på egenhånd. Hvis lekeplassen for eksempel finner sted langs en bilvei, kan de yngre barn ha vanskeligheter med å komme seg dit selv. I slike tilfeller kan de være nødt til å ta følge med voksne, noe som begrenser bruken av lekearealene. En annen fordel om et lekeareal finner sted nær andre boliger og arenaer er at det vil skape en naturlig overvåkning. På denne måten vil det øke trygghetsfølelsen fordi det er muligheter til å følge med uten å være tilstede med barna. På samme måte vil tydelige inn- og utganger gi bedre tilgjengelighet.

Når det på lekearealer er dårlig vedlikehold, slitte apparater og forsøpling, vil det skape en utrygg følelse for barn. De vil ikke få en opplevelse av at området inviterer til lek. Hvis det blir utført rutinemessig vedlikehold, vil det være med på å øke trygghetsfølelsen. På samme måte vil de redusere sjansen for kriminelle handlinger, fordi området vil gi en beskyttet følelse og vise at det er under kontroll. Apparater som har god holdbarhet, og er av god kvalitet vil gi et inntrykk av at anlegget er godt vedlikeholdt.

5.2 Forslag til hovedelementer i utformingen av et lekeareal:

Figur 8 Forslag til hovedelementer ved utforming av et lekeareal

5.3 utfordringer

Lite grøntarealer

På grunn av befolkningstetthet i byer og tettsteder er grøntområder under utbyggingspress. Vegetasjon og natur gir næring til sanser. I natur kan barn møte på utfordringer, spenning og tilegne seg motoriske ferdigheter. Som tidligere nevnt er det en sammenheng mellom folks helse og tilgang på grøntarealer, noe som gjør det enda mer viktig å ta vare på ulike leke og oppholdsarealer for barn.

Trafikk

Trafikken har endret seg over tid. Oslos gater var mye mindre trafikkbelastet for omtrent 40-50 år siden, enn det de er i dag. Tidligere lekte barn på gata, i parker og var ute i andre områder i byen. Slik situasjonen er i dag, preger biltrafikken bybildet i større grad. Dette fører til at det settes større begrensninger på hvordan barn kan bruke leke og oppholdsarealer i nrområdet.

Det har blitt regnet på at barn mellom 5-6 år oppholder seg mindre enn 100 meter fra sin inngangsdør. Når det kommer til de eldre barnas aktivitet, er det også sterkt knyttet til nærmiljøet. Alt i alt har mindre friarealer og flere barrierer i form av trafikkerte veier, rammet småbarn og eldre.

Lite areal- befolkningstetthet

En undersøkelse har vist at barn i sentrale bystrøk leker på parkeringsplasser, ved gater og kafeer spesielt der det er folk og virksomhet.

Konklusjonen er at barn har lite tilgang på fritidsrom, og dette byr på utfordringer. (Oslo kommune, 2012, s.22) Ifølge statistikk fra denne undersøkelsen, vil barnetallet øke betydelig i indre by. Tilflytningsmønsteret tilsier at det vil flytte inn en større andel husstander med barn i forhold til enslige, studenter og eldre over 50 år, og videre vil det være nødvendig at utearealene er gode nok til å håndtere variasjoner i befolkningssammensetningen i de ulike områdene.

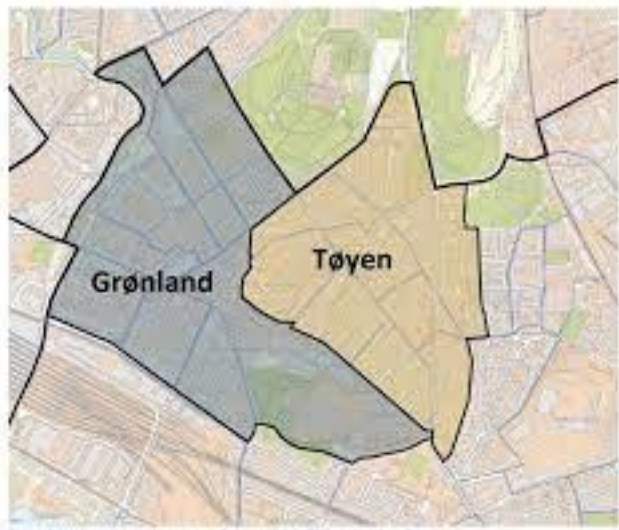
Kriminalitet

Kriminalitet og rusmisbruk gir en utrygg følelse for folk. På Tøyen og Grønland er det åpenlys salg og kjøp av narkotika. Ungdommer har få steder å oppholde seg i, og er derfor mye ute på kveldstid. Barna blir skremt av rusmiljø og av «skummel» ungdom. Mange

voksne er derfor redd for at det skal skje noe med barna deres. Dette skaper en frykt følelse hos både voksne og barn.

6. Dagens situasjon på Grønland og Tøyen

Tøyen og Grønland i bydel Gamle Oslo består av mye trafikk, og har lekeplasser som er av dårlig kvalitet, noe som skaper en utrygg følelse for mange. Det finnes en del forlatte parker som er overgrodd og kan oppleves mørke og skumle. Tøyen og Grønland har en høy andel barnehusholdninger med lav inntekt, og som bor i trange leiligheter. Derfor er det viktig med tilrettelegging av gode utearealer for barn og unge, som gjør at de får godt med fysisk aktivitet. På grunn av økt befolkningstetthet vil det være nødvendig å sikre utearealer av høy kvalitet som inviterer til lek og sammenkomster. Særlig når et område består av lite grøntarealer vil det være viktig å styrke denne bydelen, som igjen er med på å bygge bylivskvaliteter. Det er mange barn som vokser opp her, og som nevnt tidligere et bybilde sterkt preget av rus, kriminalitet og forsøpling. (Oslo kommune, 2022 s. 4).

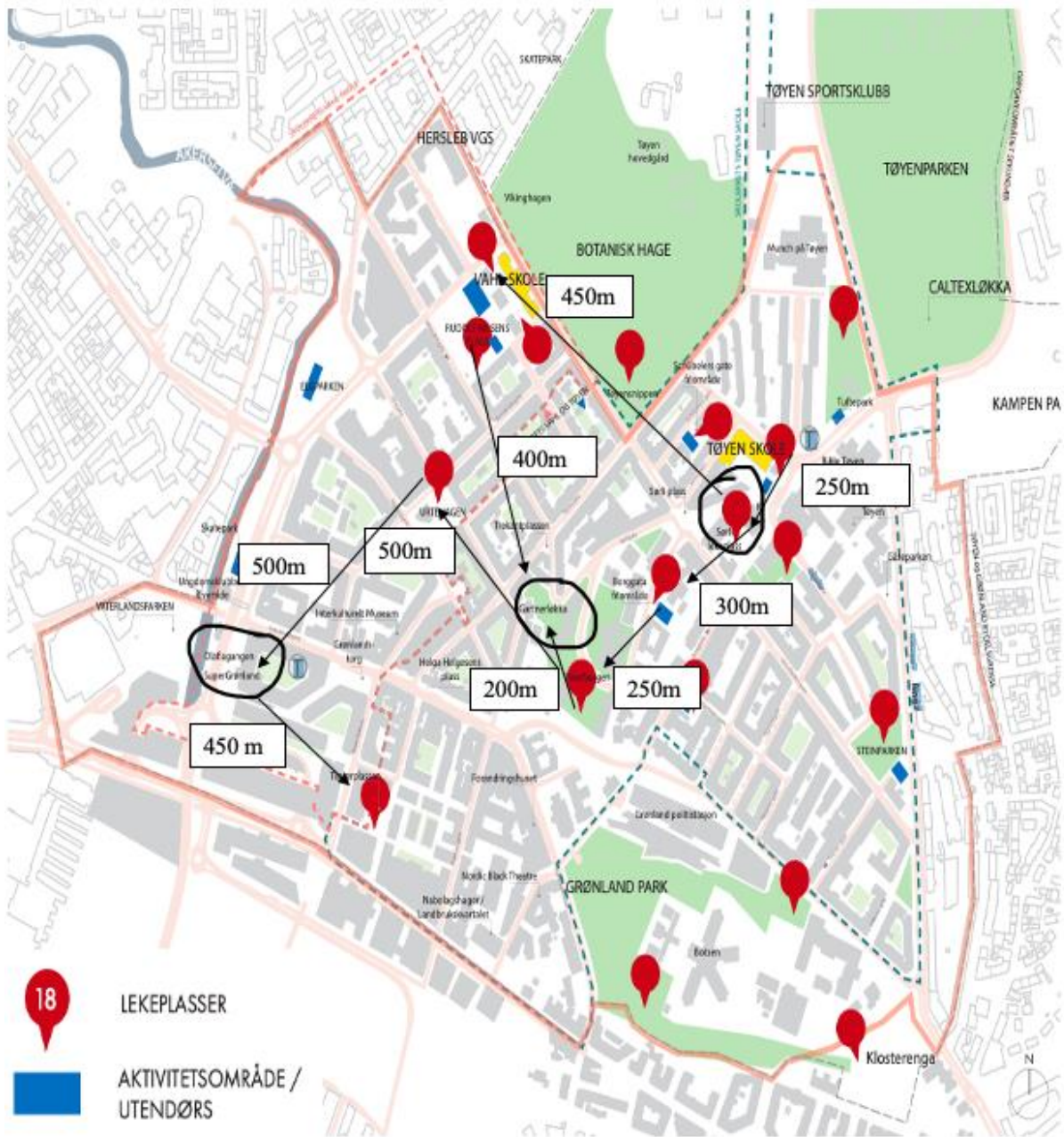

Figur 9 Områdeavgrensning Grønland og Tøyen⁵

⁵ https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/9355/Larsen%20og%20Engdahl_OAS_2020.pdf?sequence=2&isAllowed=y

På Tøyen har det alltid vært synlige møtesteder for voksne, men færre steder for barn og ungdom. Dette har skapt et stort press på lekearealene for barna. På grunn av stor befolkningstetthet og trangboddhet i delbydelen, er det flere som bor i boliger som ikke strekker til for å få dekket de behovene barna har. Det fører til at uterommene vil være sentrale faktorer som er nødt til å dekke disse behovene i større grad, og være tilgjengelig for befolkningen. (Oslo kommune, 2018 s. 9)

Målet med områdeløftet er at disse stedene skal oppleves som trygge og at det skal føles komfortabelt å ferdes der. Det er nettopp derfor det har vært fokus på å skape og forbedre ulike grønne soner som inviterer til rekreasjon og lek. Det skal jobbes langsiktig med å bedre oppvekstvilkårene til barna gjennom områdeløftet som gjelder frem til 2026. (Bjerva O. 2020, s.25)

Figur 10 Kart med oversikt over lekeplasser og avstand i området Grønland-Tøyen ⁶

⁶ [file:///Users/nimra1708/Downloads/bjerva2020_LandSam%20\(4\).pdf](file:///Users/nimra1708/Downloads/bjerva2020_LandSam%20(4).pdf)

6. 1 Lekeplasstyper rundt Sørli lekeplass

	Lekeplass	For barn i alder	Avstand til Sørli lekeplass	Består av
Aktivitetsplasser	Tøyen skole	6-12	250 m	Ballbinger, ulike apparater.
	Vahl skole		450 m	Husker, klatreapparater med gummi fallunderlag, nok areal for fri lek.
Områdelekeplass	Sørli lekeplass	3- 10 år		Faste lekeapparater
Nærlekeplasser	Borggata	1- 6 år	250 m	Sklie med sandbasseng, klatremuligheter, husker, benk og opphøyninger i terreng.
Møteplasser	Tøyen torg	Alle	300 m	Sittelementer og åpen plass. Benker, fontene og parktrær.
	Sørli plass		100 m	

6.2 Sørli Lekepark

6.3 Beliggenhet

Sørli lekepark er en intim park som ligger mellom Tøyen skole og Tøyen torg. Parken er et møtepunkt for boliger i nærheten, og det er mange sentrale gangforbindelser gjennom området. Et problem som plassen tidligere har vært rammet av er dårlig belysning, mye vegetasjon og forsøpling som har ført til at folk opplevde området som mørkt og utrygt. På grunn av mye vegetasjon kunne lekeplassen oppfattes som lite tilgjengelig. Arealet bestod av flere soner som ikke hadde noen god sammenheng. Parken var lite oversiktlig og lite inviterende. Lekeplassen ble nedslitt, og hadde begrenset leketilbud. Den ble til slutt bare utnyttet av ungdommer som ikke hadde andre steder å være. Dette gikk da utover de små barna, fordi ungdommen hang der og førte til at det ble skapt usikkerhet hos de mindre barna. (Oslo kommune, 2018, s.6)

Figur 11 Sørli lekeplass, før⁷

⁷ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13181153-1483954643/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Bydel%20Gamle%20Oslo/Områdeløft%20Grønland%20og%20Tøyen/Tøyenavtalen/Områdeløf>

6.4 Intensjon:

Øke oppfattelsen av at lekeklassen er et trygt sted å være.

6.5 Tiltak utført:

Vegetasjon:

Etter oppgradering har det fått betydelig mindre vegetasjon som gjør at området føles åpent og lyst. Trærne befinner seg langs kantene og de i randsonen er bevart. Det er en hovedinngang mot parken som møtes av flere gangveier.

Figur 12 Bred gangvei til parken.

Figur 13 Trær i randsonen

Figur 14 Kunstgressdekke

Det var tidligere høye kanter og gjerder på lekeplassen, men de er nå fjernet. Dette er med på å øke trygghetsfølelsen og trivsel på stedet. På denne måten kan en få bedre oversikt over plassen og det dannes siktlinjer og sammenhenger på hele lekeparken. Figur 15 viser helhetsplan over Sørli lekeplass.

Figur 15 Helhetsplan, Sørli lekeplass⁸

Inndeling av lek

Apparatene består av ulike nivåer, som inviterer ulike aldersgrupper til lek. Ulike lekeområder på plassen er med på å øke attraksjonsverdien og videre tilgjengeligheten for flere barn til å delta. Det er mange ulike møteplasser gjennom parken bestående av benker, sittegrupper og soner for lengre opphold.

⁸ <https://arkitektur-n.no/prosjekter/sorli-lekepark-oslo>

Universell utforming

Belysningen er med på å skape sikkerhet i alle årstider, og videre gjør lekeparken mer tilgjengelig. Dekket er av kunstgress, som gjør at folk med nedsatt funksjon, rullestol eller barnevogn, lettere kan komme seg til de ulike apparatene.

Figur 16 Hoved lekeapparat

Figur 17 Oppholdsområde

Figur 18 Liten lekeplass

Betraktninger rundt Sørli lekeplass

Trygghet

- Ingen høye kanter og gjerder - gir oversikt
- Gode forbindelser mot gater
- Nærhet til boliger

Lek

- Amfi
- Ulike nivåer på apparater
- Forskjellige terrenghøyder
- Klatre og balanselek

Sikkerhet

- Belysning
- Kunstgress- UU
- Brede stier

Mangler

- Mer tilrettelagt for de mindre barna
- Mer utfordrende terreng
- Kunne ha hatt sandlek
- Mer natur å leke med
- Kunne ha vært en vannrenne som barna lekte med, istedenfor at overvannet ble sendt ned i sluk.

6.4 Lekeplasstyper rundt Gartnerløkka

	Lekeplass	For barn i alder	Avstand fra Gartnerløkka	Bestående av
Aktivitetslekeplasser	Vahl skole	6-12 år	450 m	Ulike lekeapparater, områder for frilek.
	Tøyen skole	6-12 år	550 m	
Områdelekeplasser	Urtehagen barnehager (Grønland)	1-12 år Flere brukergrupper	300 m	Husker med fargerik gummi-asfalt. Duftende urter. Ulike aktiviteter i løpet av dagen. Etter at barnehagebarna er ferdig, tar ungdommen over. Mange interesser som kjemper om plassen, på grunn av få oppholdsarealer
Nærlekeplasser	Borggata	1-6 år	250m	Husker, sklie, sandkasse.
	Enerhaugen	1-6 år	200m	Sklier, husker, fallunderlag er gress med armeringsmatte. Videre er det langbord med benker.
Møteplasser	Rudolf Nilsens plass	Alle	400 m	Kunstgressbane, ballbinge, gressplen og areal for fri aktivitet.
	Urtehagen		300 m	Husker og urter

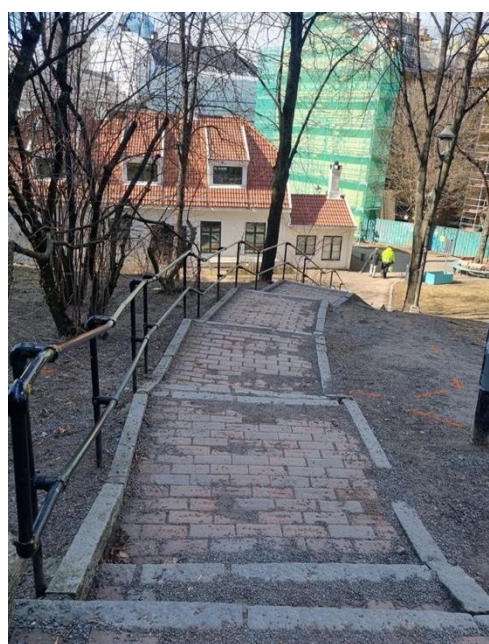
6.5 Gartnerløkka

6.6 Beliggenhet

Gartnerløkka er en liten park som ligger i bydel Gamle Oslo, og skal oppgraderes gjennom arbeidet med områdeløftet. Gartnerløkka blir brukt som en snarvei mellom ulike blokker, og består av plenarealer i bratt skrånet terreng, omringet av store parktrær. Det er en trapp som går igjennom hele parken, i tillegg til noen benker. I dag er parken i stor grad sliten, uoversiktlig og innesperret på grunn av de store parktrærne og bebyggelsen rundt. Det er videre mye søppel, ujevnt terreng, slitasje på dekket og plenen.

Figur 20 Dagens situasjon

Figur 19 Trapp i midten av parken.

6.7 Intensjon

Gartnerløkka er regulert til offentlig friområde, park, lekeplass og gangsti, samt til felles lekeareal og gårdsplass. (So-La, 2021, s.4)

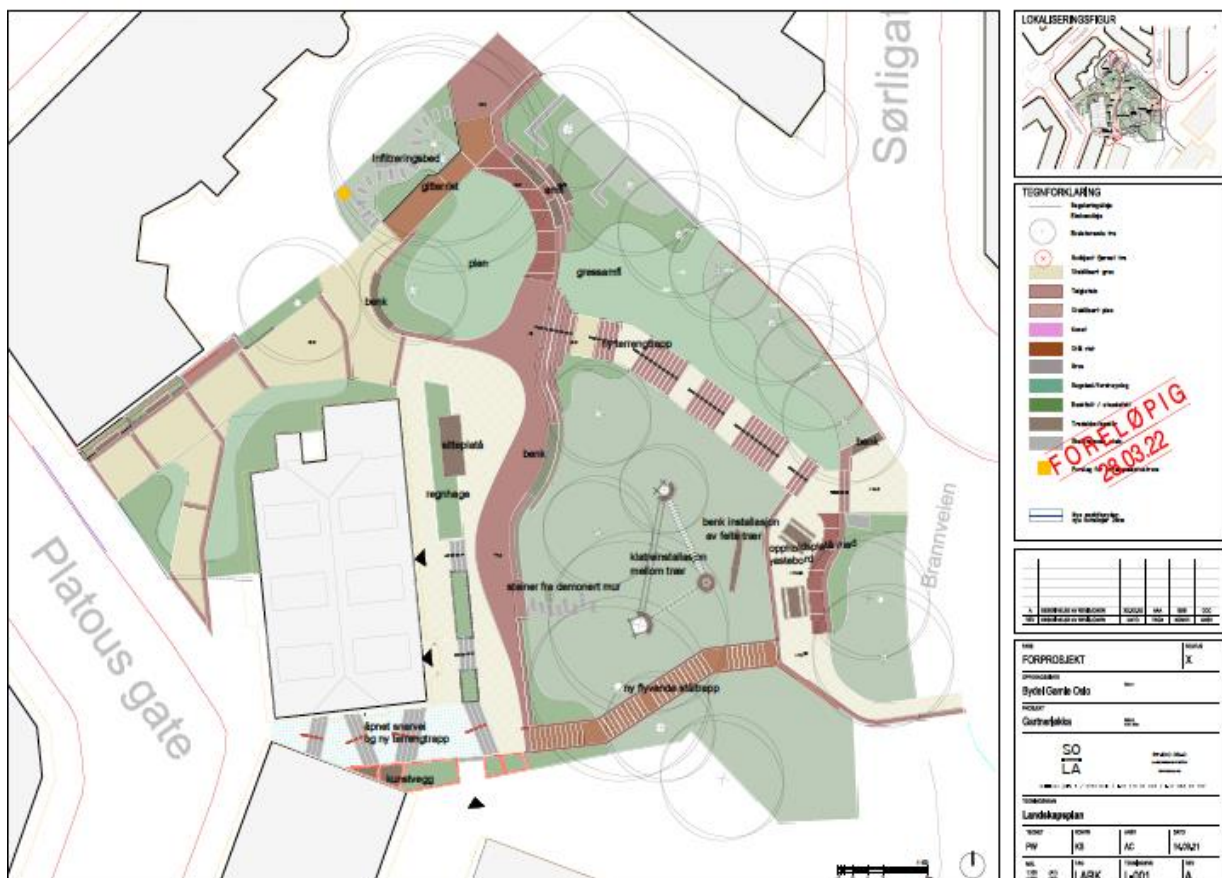
6.8 Planlagt situasjon

Landskapsarkitektene som har fått Gartnerløkka som oppdrag (SOLA), har fokus på å bevare mye av naturlivet, da det allerede er en begrenset ressurs i byen. Dette vil gi flere måter å

bruke parken på, og til å gi mer bevegelse rundt den. I dag er det en gjennomgående trapp plassert i midten av parken, men de vil flytte den for å skape bedre oppholdssoner og mer aktivitet på kantene. Dette er en fin måte å skape oversikt over midtdelen av parken på. I tillegg planlegger de å ha håndløpere bare på den ene delen av trappen, for å lage en ny engblanding hvor det i dag er slitt plen og lite planter.

Overvann

Overvann skal håndteres av regnbed. Det er planlagt åpne løsninger for å redusere faren for flom og oversvømmelser. Etablering av ny vegetasjon i skråningen og en steinhage vil påvirke vannets fordrøyning og bevegelse. I dag er det tette flater som ikke tillater infiltrasjon, og igjen medfører press på avløpsnett under kraftig regn. Figur 21 viser en helhetsplan for Gartnerløkka.

Figur 21 Helhetsplan for Gartnerløkka⁹

⁹ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13446375-1648714824/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Bydel%20Gamle%20Oslo/Oppgradering%20av%20Gartnerl%C3%B8kka/Gartnerl%C3%B8k>

Opphold

Det er tenkt å plassere plen på den nederste delen av den planlagte parken vist i figur 21 og skape flere sittemuligheter der. Med sitteplasser som er mer sosiale og åpne i tillegg til skjermede og rolige i skogområdet, kan flere grupper mennesker være i parken samtidig. Det at flere grupper blir tiltrukket til stedet, vil forhåpentligvis føre til mer bruk av parken som igjen vil være med på å øke trykgheten og hindre uønsket atferd.

Figur 22 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka¹⁰

Inndeling av lek:

Formen på sitteplassene er tenkt å være kurvede for å hindre forsøpling og få vedlikehold til å bli enklere. Terrenghorskjellene beholdes for å invitere til lek og trening. Nesten alle trærne vil bli beholdt, men unntak av noen på sentrale steder. Planen er å legge lekeplassen inne i skogen, slik at leken foregår i skogen, som en del av naturen. Landskapsarkitektene har tatt vare på den naturlige skråningen, noe som gjør at barna kan prøve ut ulike måter å komme seg opp på.

Universell utforming

Det er tenkt å løse universell utforming ved å bygge trinn som flyter sammen og gjør det lettere tilgjengelig for folk med bevegelsesutfordringer. I dag er dekket slitt og det er ødelagte materialer som gjør det vanskelig for folk med bevegelsesutfordringer å komme seg til de

¹⁰ <https://so-la.no/prosjekter/Gartner%C3%B8kka>

ulike oppholdsarealene. Dette skal løses med trinnfrie passasjer til hovedoppholdsarealene og vil gjøre det lettere å bevege seg gjennom parken.

Figur 24 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka

Figur 23 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka

Betraktninger rundt Gartnerløkka

Trygghet

- Flyttet trapp for oversikt
- Regnbed
- Bedre adkomststier

Lek

- Naturlig terreng
- Lek i skog
- Naturlig fallunderlag
- Steinhage

Sikkerhet

- Vedlikehold
- Sittelementer
- Trinnfrie passasjer
- Sammenhengende landskap og forbindelser

Mangler

- Faste apparater
- Mer aktivitet for mindre barn, og de i alder 9-12

6.10 Lekeplastyper rundt Olafiagangen

	Lekeplasser	For barn i alder	Meter unna Olafiagangen	Består av
Aktivitetslekeplasser				
Områdeplasser	Urtehagen barnehager			Husker med farget gummiassfalt, og duftende urter
Nærlekeplasser				
Møteplasser	The Playground at teaterplassen	6-12 år, men er en møteplass for alle med uteservering.		Bare et klatreapparat med gummifallunderlag.

6.11 Olafiagangen

6.12 Beliggenhet

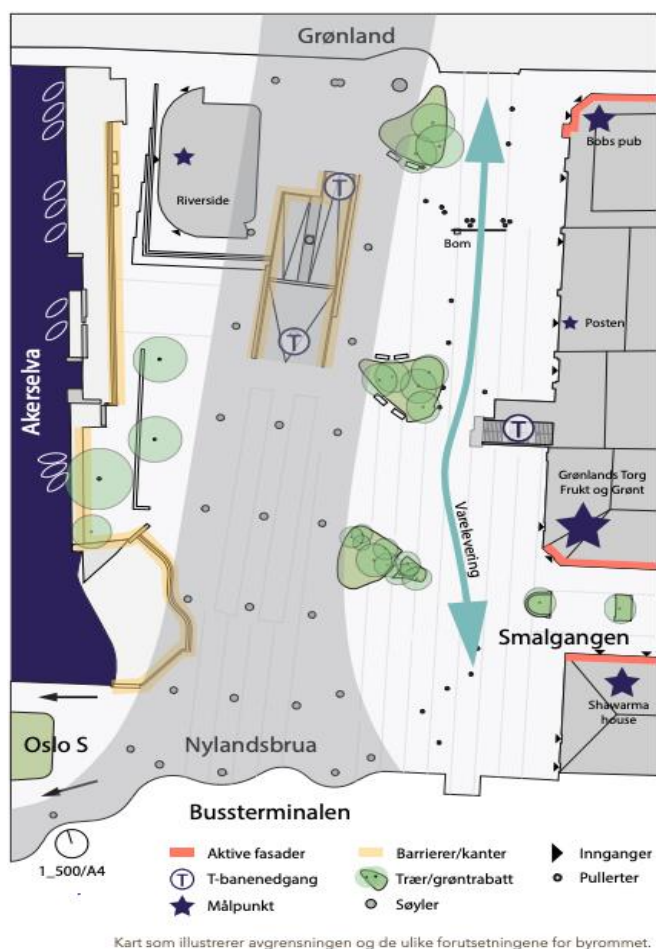
Supergrønland er et nytt prosjekt hvor Olafiagangen er et av flere områder som prioriteres, og skal ombygges til et område for lek. Olafiagangen avgrenses av en gate i nord, Akerselva i vest, og en mur mot Oslo bussterminal i sør. Ovenfor byrommet ligger Nylandsbrua og avgrenser området vertikalt. På den andre siden av Akerselva befinner Vaterlandsparken seg. Den er nærmere sentrum og har færre naboer i nærheten sammenlignet med Olafiagangen. Vaterlandsparken er i tillegg en park, i motsetning til Olafiagangen som anses som en passasje eller gang.

Nær Olafiagangen, er det bare en lekeplass kalt «The Playground at Teaterplassen». Tidligere var det et større lekeområde, men grunnet pandemien har det blitt mer fokus på uteservering der, og det gjenstår bare et lekeapparat der per nå.

Olafiagangen har vært populært for kjøp og salg av narkotika, noe som har gjort at det oppleves skummelt for mange. Det har i tillegg vært manglende vedlikehold, forsøpling og lite planlegging gitt til stedet.

6.13 Intensjon

Området skal oppleves som et hyggelig sted å oppholde seg i, samtidig som å skape aktivitet for barn som til nå har ingen eller få steder å oppholde seg i. Gjennom dette prosjektet skal Olafiagangen bli rustet opp og bli til et trivelig område folk vil besøke.

Figur 25 Oversikt over Olafiagangen¹¹

6.14 Planlagt situasjon

Planen er at det skal komme ulike ballbinger, klatre og lekeapparater, husker, bord og benker, samt vannapparater knyttet til akerselva, og treningsapparater for utendørs trening. Det ble anlagt et testanlegg sommeren 2021 som var godt likt av folk, fordi området ikke føltes mørkt

¹¹https://static1.squarespace.com/static/5dce7f6005553c34b366c1d8/t/61c2f7a6aefcce2bb5b9e9f4/1640167346088/KOMPRIMERT+Evaluering+av+testtiltak+i+Olafiagangen+sommer+og+h%C3%B8st+2+021_2021.12.15.pdf

og kjedelig lenger. I testanlegget er det lagt til fargerike sitteplasser for alle spredt utover plassen. Videre er det en sentral sykkelbane som tilbyr ulike elementer og gir utfordringer til syklende. Anlegget består blant annet av 3 ballbinger som har kanter en kan sitte på, lyslenker hengende under Nylandsbrua, diktplansjer og beplantning som gir ryggdekning.

Figur 26 Olafia gangen sittegrupper

Figur 27 Olafia gangen lyslenke

Figur 28 Olafia gangen plantekasser

7. Diskusjon

En lekeklass skal gi barn utfordringer samtidig som å være et trygt oppholdssted for dem. Det er viktig at sikkerhet ivaretas, men barn er nødt til å oppleve risiko og kjenne på noe som er skummelt for dem, for å kunne utvikle seg. De skal i et lekeareal ha mulighet til å løpe og komme bort i situasjoner som de lærer og mestrer. Det er viktig at de opplever mestringsglede, for å få styrket sin personlighetsutvikling.

En av grunnene til at gummifallunderlag har blitt et vanlig og viktig produkt i Norge, er at det gjør lekearealer tilgjengelig for alle. Det betyr nødvendigvis ikke at en hel lekeklass skal bli dekket av fast dekke for at folk med rullestol eller vogn skal komme frem til de ulike lekeapparatene. Det er mulig å begrense gummidekket til kun sikkerhetssoner under lekeapparatene. Kanskje er gummiasfalt et produkt en burde være mer kritisk til med tanke på miljø, men også barns utvikling. Det er viktig at barn får kjent på noe levende, spise jord og finne mark for eksempel. Gummiasfalt er en løsning som er ryddig for de voksne, men ikke alltid like bra for barn. De vil gjerne hoppe i pytt, brette ting og finne ut av ting. En av grunnene til at det har blitt normalt er universell utforming, men det kan også være av vedlikeholds årsaker. I Oslo er det små arealer ofte til lekeplasser, og der vil det være vanskelig å bruke andre løsninger enn gummi. De andre alternativene, krever mer plass og kan gi større slitasje.

Ett flatt og renslig anlegg med ulike farger, vil ha en effekt på barnas utvikling, fordi de ikke vil utvikle sine ferdigheter på samme måte som hvis det er naturlige elementer i anlegget. Enkelte ganger kan en tenke at det går an å droppe lekeapparater for å slippe å ha fallunderlag og ivareta sikkerhet, men det er viktig at det finnes utfordringer for barna, spesielt da motoriske, krevende utfordringer som gjør at de har noe å strekke seg etter. Det er vanskelig å få til uten lekeapparater.

	Miljø	UU	Sprøytespisser/ Vedlikehold	Vinterdrift	Drenerende/ Permeabelt	Støtsdempende
Gress	X	-	-	X	X	-
Gummi	-	X	X	-	X	X
Sand	X	-	-	X	X	X
Bark	X	-	-	X	X	X
Grus	X	-	X	X	X	-

Bydel Gamle Oslo opplever utfordringer i form av skjulte sprøytespisser i sand- og plantekasser. Det bidrar til at det er svært viktig å vurdere dekket på lekeplassene i bydelen da det er en stor del av sikkerheten til barna her.

Når det kommer til Sørli lekeplass er det mange faktorer som har blitt forbedret som reduksjon av vegetasjon, og større tilgjengelighet. Dette er igjen med på å øke oppfattelsen av at lekeplassen er et trygt sted å være. Det at det nå blir godt brukt og er likt av mange, gjør stedet vanskeligere å begå lovbrudd i. Populære gangforbindelser, boliger rundt lekeplassen gir området naturlig overvåkning i tillegg.

Sørli lekeplass kunne ha vært mer tilrettelagt for de yngre barna. Etter observasjoner kan det konkluderes med at det er barn mellom fire og ti år som benytter seg mest av lekeplassen, gjerne i følge med voksne. Tøyen skole ligger like ved lekeplassen og her går barn fra seks til tolv år. Lekeplassen kan dermed benyttes av elevene på skolen. Tilbudet burde derimot vært utvidet og tilpasset også barn under skolealder. Det er kun to nærlekeplasser i området for de yngste barna, bestående av sandkasser, sklier og lignende, men på grunn av mye bebyggelse rundt Sørli lekeplass er det ikke nok med to nærlekeplasser. I dette området kunne det vært fint med flere lekeområder for barn i ulik alder.

På Gartnerløkka vil steinhagen være et spennende element å utforske for barn, og leke med. Det er gøy og spennende for barn å leke i skog, de får kjent på nye ting og oppleve naturen. Videre er det sunt, og det vil gi dem naturlig fallunderlag istedenfor f.eks. gummi. Leken blir integrert i skogen. Dette vil være med på å øke naturmangfoldet, og mer sammenhengende landskap og forbindelser hindrer uønsket aktivitet.

Det er viktig å ta hensyn til det grønne på grunn av dets påvirkning for helse og biologisk mangfold i byen. Grøntområder vil kunne ha en positiv innvirkning til folks helse. Det vil påvirke barns fysiske og psykiske utvikling, samtidig som å redusere støy og forurensning. Ved å gå for en grønn løsning, vil barna få et naturlig fallunderlag, og Gartnerløkka vil bli hjemsted for flere ulike arter. Grønne rom som disse, er i byen dyrbare og bør ivaretas. En ulempe er at denne type utformingen bare vil tiltrekke en viss aldersgruppe til lek. Barn fra 9-12 år kommer mest sannsynlig ikke til å oppholde seg der for lek. Det kan hende de fra 12-15år bruker plenarealet nederst til styrke/utholdenhets øvelser. På den andre siden er det en lekeplass med fast lekeutstyr 400m unna, (Sørli) Denne plassen vil da tilby annen type lek, med nærhet til natur og det biologiske mangfoldet. Barna kan få erfaring og kunnskap om natur, planter og dyr. De kan klatre på trær, bruke kongler, blader, bark og blomster til ulike former for lek.

Det vil gå greit at det ikke er tilrettelagt for de aller minste barna på Gartnerløkka, fordi det er nærlekeplasser på kort avstand fra parken. De eldre barna kan på Gartnerløkka klatre på trær, og bruke den naturlige skråningen aktivt. Samtidig er områdene for lek så små, at det ikke alltid vil være like lett å plassere alle barn i samme lekeområde. Det vil være vanskelig å få til at alle er på et sted, og har hver sine aktiviteter på samme lekeplass. Rundt Gartnerløkka er det flere områdelekeplasser med apparater, som gjør at det vil passe med en naturlig lekeplass her. Alle vil kunne få en annen tilnærming til naturen gjennom denne utformingen, enn det de vil av de andre lekeplassene.

Kampen om plassen for de ulike brukergruppene er veldig tydelig på Grønland, fordi det er få plasser å være ute, og det er mange barn og store familier. Derfor er det veldig viktig at barn og unge prioriteres på denne siden av bydelen, fordi det de ikke har mange områder å oppholde seg. Valget av materialer til det kommende anlegget er godt. Det vil være rom for fri aktivitet, ballspill og vil være en fin møteplass på et sentralt sted. Oslo S og bussterminalen er kun et steinkast unna med to t-bane nedganger som peker inn mot plassen. Samtidig er det veldig fint at det inkluderes vannapparater for lek knyttet til Akerselva.

Det bør i tillegg plantes planter som gir et grønt og naturlig preg på plassen. Blomsterkasser kan brukes som skjulested for dop, sprøytespisser og lignende og bør bortfalle for naturlige elementer som inkluderes i lek. Utformingen ser ut til å dekke flere aldersgrupper. Når de har

apparater og lekemuligheter til flere ulike aldersgrupper, vil området bli mer brukt og oppleves trygt. Det vil også være en fordel å tilrettelegge for de aller minste barna, med husker og lignende. Det er mangel på nærlekeplasser og områdelekeplasser på denne siden av bydelen. Derfor vil det være greit å lage en sone til de aller minste barna, med gode oppholds muligheter for voksne som kan sitte og følge med. Videre er det viktig å utforme de kommende lekearealene på en måte som gjør at de kan bli brukt av alle, også de med nedsatt funksjonsevne for å unngå skille mellom barn.

8. Refleksjon

Oppgavens problemstillinger er: Hva er en god lekeplass som fremmer lek, sikkerhet og trygghet i tettby? Hvordan er situasjonen på Tøyen og Grønland i dag? Og hvordan blir den i fremtiden med det som planlegges nå? Det er en stor og omfattende problemstilling. Trygghet er alt fra sosial trygghet til fysisk trygghet. Gjennom utformingen av en lekeplass, og bruken av fysiske elementer kan en være med på å gjøre det tryggere og bedre for barna. Samtidig er det viktig at den byr på nok utfordringer for dem, og bidrar til at sjansen for skader blir så liten som mulig. I tettby er areal et problem, og fallunderlaget har mye å si for barnas sikkerhet blant annet grunnet skjulte sprøytespisser.

Det har vært utfordrende å få kontakt med de som har arbeidet med områdeløftet, samtidig som jeg har fått god hjelp av tidligere studenter og landskapsarkitekter fra Sola. Jeg kunne ha kontaktet brukerne av de ulike anleggene for å høre deres meninger om situasjonen og deres opplevelse, men dette ble ikke gjennomført. Denne oppgaven har bidratt til at jeg har fått en større forståelse for hva nærhet, sikkerhet og utforming av lekeplasser har å si for barn, spesielt på områder med levekårsutfordringer.

9 Konklusjon

Det kan konkluderes med at det er mye som må vurderes når det kommer til utformingen av et lekeareal. Noen elementer er materialopplevelse, renhold, sikkerhet og variasjon.

Standarder gir begrensninger, men også mange muligheter. De har som hensikt å sikre barn mot skader, men denne sikkerheten kan noen ganger bli et større hinder for barn med tanke på deres utvikling. En fast struktur med et bestemt dekke vil ikke gi barna nok utfordring, i motsetning til naturlige elementer som kan vekke nysgjerrigheten deres. Det er derfor viktig med en balanse, som gir barn muligheten til å strekke seg og kjenne på levende materialer og ikke bare det kunstige. Når en lekeplass skal planlegges, bør det tas vare på naturlige elementer så langt som det går. Det bør tilbys elementer på lekeplassen som er fleksible og kan brukes til ulike oppgaver. Det er også nødvendig med faste lekeapparater som bidrar til fysisk utvikling og idrettslig trening. De ulike apparatene skal være funksjonelle, samtidig som å tilfredsstille krav til sikkerhet og kvalitet. Bruken av lekeapparater kan gjøre at flere barn av ulike aldre kan leke sammen.

Når drift og vedlikehold av en lekeplass er opprettholdt, virker lekeplassen godt stelt og inviterende. Det gis et inntrykk av at lekeplassen har god sosial kontroll, som øker trivselen og bruken av den. For at et anlegg skal føles trygt, kan det være en løsning å tiltrekke flere folk ved å tilby fasiliteter til ulike aldergrupper. Det bør være nok mennesker til stedet, og ha beliggenhet på et område nær andre nettverk slik at barn enklere kan komme seg dit på egenhånd. Tilgjengelighet for alle er nødvendig for å nå et bærekraftig samfunn, med universelt utformede adkomstveier frem til apparatene blant annet.

På grunn av den utrygge situasjonen på Grønland og Tøyen får ikke barna her et fritt og nødvendig spillerom som de har behov for. Utenfor tettbygde strøk har barn gjerne tryggere og mer oversiktlige lekearealer, som følger av blant annet færre biler, parkeringer og busser, sammenlignet med sentrumsnære og tettbygde strøk. Dette øker viktigheten og betydningen av trygge og nære lekeområder for disse områdene, og det gjelder spesielt for dagens Grønland og Tøyen som har få slike områder å tilby. På Grønland og Tøyen er områdene forbeholdt lek små og fyller ikke behovet til befolkningen i delbydelene. Derfor vil det ikke være mulig å plassere alle barna i samme lekeområde. Ved å utvikle flere områder spesielt rettet mot barn vil det ha en positiv effekt på deres utvikling og er svært viktig for en likeverdig samfunnsutvikling.

Ved utvikling av lekeplasser på Grønland og Tøyen bør det vektlegges noen ting. Det vil være utfordrende å bruke løse materialer for dekket, og andre naturelementer på grunn av sikkerhet og vedlikeholdsårsaker i tettby. Videre er små arealer en utfordring som gjør det vanskelig å unngå faste flater under lekeapparater. Dette gjør at det er ekstra viktig å bevare de naturlige lekearealene som allerede eksisterer. Gartnerløkka vil være en fin tilnærming til de naturlige omgivelsene, og vil være et sted med naturlig lek, klatremuligheter og bedre tilgjengelighet for alle. Oppgradering av Olafiagangen med nye lekemuligheter for barn på Grønland vil være med på å dekke behovene til mange barn, fordi det blir mer tilgjengeliggjort og trygt.

Alt i alt bør det være et sentralt fokus å gjøre det spennende og trygt for barn å leke på en lekeplass. Med nærhet til andre nettverk, godt vedlikehold og vegetasjonsbruk, utfordrende apparater og fokus på universell utforming vil de fremtidige lekeplassene kunne fremme lek, trygghet og sikkerhet.

12. Litteraturliste

Fasting. M. L., Thoren. K. H, Sørensen. K, Salomonsen S. N, Boasson, S.B, (22.Januar 2020)
Falldekke av plast- til barnets beste? Tilgjengelig fra:

<https://www.plastjakten.no/wp-content/uploads/2020/09/Falldekke-av-plast-til-barnets-beste-seminarie-kompendium.pdf>

(Lest:26.02.2022)

Thorén, K. H., Nordbø, E. C. A. (2020, 26.Juni) Barn i by og tettsted - *er det plass til dem?*
Plan 02. Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3045-2020-02-05>

(Lest: 02.03.2022)

Helsedirektoratet (2014) *Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling*. Tilgjengelig fra:

[https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/ _attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-](https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-)

[bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf](https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf) (Lest 28.02.2022)

FNs barnekonvensjon- (2003) *Barne og familiedepartementet*. Tilgjengelig fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf (lest 28.02. 2022)

Byggforskserien (2005) *Planløsning 381.301* Tilgjengelig fra:

[file:///Users/nimra1708/Downloads/Universell%20utforming%20lekeplasser%20\(1\).pdf](file:///Users/nimra1708/Downloads/Universell%20utforming%20lekeplasser%20(1).pdf) (lest: 03.02.2022)

Oslo kommune (2015). Kommuneplan 2015– Del 1, *Samfunnsdel og byutviklingsstrategi*

Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/1374699-1599727170/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Kommuneplan/Tidligere%20kommuneplandokumenter/Kommuneplan%202015%2C%20del%201%3A%20Samfunnsdel%20og%20byutviklingsstrategi.pdf> (lest: 02.03.2022)

Oslo kommune (Mai, 2012). Utearealnorn- *Normer for felles leke- og uteoppholdsarealer for boligbygging i indre Oslo*, Oslo: Oslo kommune: Plan- og bygningsetaten.

[file:///Users/nimra1708/Downloads/Utearealnorn%20for%20Oslo%20kommune%20-%20mai%202012-1%20\(2\).pdf](file:///Users/nimra1708/Downloads/Utearealnorn%20for%20Oslo%20kommune%20-%20mai%202012-1%20(2).pdf) (lest: 02.03.2022)

Oslo kommune (2022) *Programplan for områdeløft*, Bydel Gamle Oslo, Vedlegg 2

Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13428252-1638455047/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Bydeler/Bydel%20Gamle%20Oslo/Politikk%20Bydel%20Gamle%20Oslo/Lokalstyret%20for%20omr%C3%A5del%20Gr%C3%B8nland%20og%20T%C3%B8yen/2021/21-12-09/Sak%2021-33%20Orientering%20om%20oversendelse%20av%20programplan%202022/Sak%2021-33%20Vedlegg%2020Programplan%20for%20omr%C3%A5del%20Gr%C3%B8nland%20Oslo%202022.pdf> (Lest 13.03.2022)

Oslo kommune (2018). Slik bygger vi Oslo. *Sørli lekeplass*. Tilgjengelig fra

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13181153-1483954643/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Bydel%20Gamle%20Oslo/Omr%C3%A5del%20Gr%C3%B8nland%20og%20T%C3%B8yen/T%C3%B8yentavlen/Omr%C3%A5del%20Gr%C3%B8nland%20Oslo/Helhetsplan%20for%20S%C3%B8rli%20lekeplass%20C%2008.07.2016%20-%20pdf.pdf> (Lest: 03.03.2022)

Gjøvik kommune (05.mars, 2014) *Veileder for leke- og aktivitetsområder- Tjenesteområde plan og utbygging* Tilgjengelig fra: <https://www.gjovik.kommune.no/f/p2/ib07a84fa-14cd-472f-bf85-f29ef06d0189/05032014veileder-for-leke-og-aktivitetsomrader.pdf> (lest

18.02.2022)

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (2017) Tilgjengelig fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51/KAPITTEL_3#%C2%A717
(Lest 13.05.22)

Oda. B (2020) *Barnas byromsnettverk*

https://tverga.no/app/uploads/2021/10/bjerva2020_LandSam-1.pdf (Lest: 20.02.22)

Nilsen A. Vestre Ø. Askim T. J, (September, 1996) *Barnas uterom- Lek og samvær.*

Tilgjengelig fra:

<https://www.nb.no/items/09b296ec260322cb1024a788b20a06d3?page=143&searchText=barns%20uterom> (Lest: 08.04.2022)

Static1squarespace (2021) *Evaluering, testtiltak i Olafiagangen sommer og høst 2021,*

Tilgjengelig fra:

https://static1.squarespace.com/static/5dce7f6005553c34b366c1d8/t/61c2f7a6aefcce2bb5b9e9f4/1640167346088/KOMPRIMERT+Evaluering+av+testtiltak+i+Olafiagangen+sommer+og+h%C3%B8st+2+021_2021.12.15.pdf (lest: 25.03.22)

So-LA (2021) *Gartnerløkka* -Tilgjengelig fra:[https://so-](https://so-la.no/prosjekter/Gartnerl%C3%B8kka)

[la.no/prosjekter/Gartnerl%C3%B8kka](https://so-la.no/prosjekter/Gartnerl%C3%B8kka) (Lest 01.04.22)

11. Illustrasjonsliste

Figur 1 Oppgavens oppbygning.....	5
Figur 2 Befolkning etter alder og kjønn på Grønland.....	7
Figur 3 Befolkning etter alder og kjønn på Tøyen.....	8
Figur 4 Snippenparken, Tøyen.....	12
Figur 5 Kirsebærlunden lekeplass, Tøyen	12
Figur 6 Kurve for mål til fallsoner iht. NS 1176.....	13
Figur 7 Ulike typer fallunderlag ved fall fra forskjellige høyder.....	13
Figur 8 Forslag til hovedelementer ved utforming av et lekeareal	16
Figur 9 Områdeavgrensning Grønland og Tøyen	18
Figur 10 Kart med oversikt over lekeplasser og avstand i området Grønland-Tøyen	20
Figur 11 Sørli lekeplass, før.....	22
Figur 12 Bred gatesti til parken	23
Figur 13 Trær i randsonen.....	23
Figur 14.....	23
Figur 15 Helhetsplan, Sørli lekeplass	24
Figur 16 Hoved lekeapparat.....	25
Figur 17 Oppholdsområde	25
Figur 18 Liten lekeplass.....	25
Figur 19 Trapp i midten av parken.	28
Figur 20 Dagens situasjon.....	28
Figur 21 Helhetsplan for Gartnerløkka	29
Figur 22 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka	30
Figur 23 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka	31
Figur 24 Illustrasjon etter planlagt arbeid på Gartnerløkka	31
Figur 25 Oversikt over Olafiagangen	33
Figur 26 Olafiagangen	34
Figur 27 Olafiagangen	34
Figur 28 Olafiagangen	34

Oslo kommune (2022) *Bydelsfakta- Gamle Oslo* Tilgjengelig fra:

<https://bydelsfakta.oslo.kommune.no/bydel/gamleoslo/alder/>

So-La, *Prosjekter*, (2022) *Gartnerløkka* Tilgjengelig fra:

<https://so-la.no/prosjekter/Gartnerl%C3%B8kka>

Oslo kommune (2022) *Gartnerløkka helhetsplan* Tilgjengelig fra:

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13446375-1648714824/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Bydel%20Gamle%20Oslo/Oppgradering%20av%20Gartnerl%C3%B8kka/Gartnerl%C3%B8kka%20tegning.pdf>

Oda (2020) *Områdeavgrensning Grønland-Tøyen* Tilgjengelig fra:

https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/9355/Larsen%20og%20Engdahl_OAS_2020.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Arkitektur-N(2018) *Sørli lekeprak, Oslo, Nytt treffpunkt blant Tøyentrær*

<https://arkitektur-n.no/prosjekter/sorli-lekepark-oslo>

Oslo kommune (2018) *Sørli lekepark helhetsplan* Tilgjengelig fra:

https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13181153-1483954643/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Bydel%20Gamle%20Oslo/Områdeløft%20Grønland%20og%20Tøyen/Tøyena_vtalen/Områdeløf

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway